

voor de revolutie. Dezelfde redenen, die wij voor de Duitsche beweging hebben aangevoerd, gelden ook hier.

Ik heb in het schrijven van het Executief-Komitee der III Internationale aan de K. A. P. D. gelezen, dat het E. K. vóór de I. W. W. in Amerika is, wanneer deze slechts politieke aktie en aansluiting bij de kommunistische partijen voorstaan. En deze I. W. W. behoeven niet in de Amerikaansche vakvereeningen te gaan! Maar het E. K. is tegen de Arbeiterunion in Duitschland, deze moet zich wel aansluiten bij de vakvereeningen, hoewel zij kommunistisch is en met de politieke partij samenwerkt!

En gij, kameraad Lenin, zijt vóór de Rank-and File-Movement in Engeland (niettegenstaande deze dikwijls reeds een splitsing bewerkt en de communisten daarin de vernietiging der vakvereeningen willen) en tegen de Arbeiterunion in Duitschland.

Ik kan in uw houding en in die van het E. K. slechts opportunisme zien. En daarbij nog wel een uiterst verkeerd opportunisme.

Natuurlijk kan de linksche kommunistische partij in Engeland, waar de revolutie nog niet uitgebroken is, niet zoo ver gaan als in Duitschland. Zij kan de Rank and File Movement nog niet over het geheele land organiseeren tot een groot geheel en tot de revolutie. Maar de Engelsche Linksche partij is dat aan het voorbereiden. En zoodra de revolutie er is, zullen de arbeiders bij menigten de oude, voor de revolutie onbruikbare trade-unions verlaten, en naar de industriele organisaties, die op de bedrijven steunen, overloopen.

En omdat de kommunistische Linksche partij overal deze beweging binnendringt, en er overal naar streeft daar de kommunistische denkbeelden ingang te doen vinden, heft zij, door haar voorbeeld ook daar, en nu reeds, de arbeiders op naar een hooger trap 1). En dat is, evenals in Duitschland, haar eigenlijk doel.

De algemeene Arbeiders-Union, en de Rank and File beweging, die beide steunen op de bedrijven, de werkplaatsen, en op deze alleen, zijn de voorloppers der arbeidersraden, der soviets. Daar de revolutie in West Europa zeer moeilijk zal zijn, en dus naar alle waarschijnlijkheid slechts langzaam zal gaan, komt er een langere overgangstijd, waarin de vakvereeningen niet meer deugen, en de soviets er nog niet zijn. Deze overgangsperiode zal aangevuld worden door den strijd tegen

1) Gelijk anderen dat zoo vaak doen, gebruikt gij hier het argument dat de communisten, wanneer zij uit de vakvereeningen gaan, de voeling met de massa's verliezen. Maar de beste voeling is immers in de dagelijksche werkplaats? En alle bedrijven zijn toch tegenwoordig reeds meer dan ooit tot debat-terlokalen geworden?

Hoe kunnen de „Linkschen” dan de voeling verliezen?

de vakvereeningen, door hunne verandering, door hun vervanging door betere organisaties. Vrees niet, daarvoor zullen wij den tijd hebben!

Nog eens, dit zal gebeuren niet omdat wij linkerzijde het willen, maar omdat de revolutie deze nieuwe organisaties vereischt. Zonder die kan de revolutie niet zegevieren.

Glückauf dus, Rank and File beweging in Engeland en Arbeiterunion in Duitschland, eerste voorloppers der soviets in West Europa. Glückauf, eerste organisaties, die, met de kommunistische partijen, de revolutie tegen het kapitalisme in West Europa brengt.

Gij, Lenin, wilt ons in West Europa, waar wij een bij uitstek machtig en buitengewoon georganiseerd, een in al zijn vertakkingen en richtingen georganiseerd en bewapend kapitalisme tegenover ons hebben, en waar wij dus de allerbeste en allersterkste wapens noodig hebben, dwingen om slechte wapens te gebruiken. Aan ons, die de revolutie willen organiseeren in en naar bedrijven, wilt gij de ellendige vakvereeningen opdringen. De revolutie in West Europa kan, en moet dus, uitsluitend georganiseerd zijn naar en in de bedrijven, omdat hier het kapitalisme (naar alle richtingen) economisch en politiek zoo goed georganiseerd is, en omdat de arbeiders (behalve in de kommunistische partij) geen verdere sterke wapens hebben. De Russen waren gewapend, en hadden de arme boeren. Wat de wapens en de boeren voor Rusland waren, dat moeten voor ons de taktiek en de organisatie zijn. En nu raadt gij ons de vakvereeningen aan. Terwijl wij om psychologische en materiele redenen, midden in de revolutie, moeten strijden tegen de vakvereeningen, wilt gij ons in dezen strijd tegenwerken. Terwijl wij slechts strijden kunnen door splitsing in de vakvereeningen, hindert gij ons hierin. Terwijl wij groepen willen vormen, die het voorbeeld geven, het eenige middel om het proletariaat te toonen wat wij willen, verbiedt gij dit voorbeeld. Terwijl wij het peil van het proletariaat in West Europa willen verheffen, werpt gij steenen op onzen weg.

Gij wilt de splitsing niet, noch de nieuwe groepeerings, en dus ook niet dat hogere peil!

En waarom?

Omdat gij de groote partijen en de groote vakvereeningen in de Derde Internationale wilt hebben.

Ons lijkt dit opportunisme van het slechtste soort. 1)

Gij handelt, kameraad Lenin, thans in de Internationale geheel anders dan vroeger in de partij der maximalisten. Deze werd (en wordt

1) Tot welke gevolgen de opportunistische politiek van Moskou leidt, kan men in het vakvereenigingsvraagstuk reeds heel duidelijk zien. De leden der Communistische Partijen worden (zie de aangenomen these (stelling) op dit

misschien nog steeds) zeer „zuiver” gehouden. In de Internationale moeten nu dadelijk half-, kwart- en achtste-kommunisten worden opgenomen.

Het is de vloek der arbeidersbeweging, dat zij, zoodra zij een zekere „macht” heeft bereikt, deze macht met beginsellooze middelen tracht te vergrooten. Ook de sociaaldemokratie was, bijna in alle landen, in den beginne zuiver. De meeste tegenwoordige sociaalpatriotten waren oorspronkelijk Marxisten. Met Marxistische propaganda won men de massaas. Zoodra men eenige „macht” verkregen had, liet men deze in den steek.

Zooals de sociaaldemokraten toen, zoo handelt gij, zoo handelt de Derde Internationale thans. Natuurlijk tegenwoordig niet op nationale, maar op internationale schaal. De Russische revolutie heeft door „zuiverheid”, door beginselvastheid overwonnen. Thans heeft zij, thans heeft het internationale proletariaat door haar macht. Deze macht moet nu uitgebreid worden over Europa. En dadelijk laat men de oude taktiek varen!!

Inplaats van thans ook in *alle* andere landen dezelfde *deugdelijk gebleken* taktiek toe te passen, en zoo de Derde Internationale innerlijk zeer sterk te maken, gaat men ook thans weer, geheel alsoe de sociaaldemokratie, over tot het opportunisme. Alles moet thans opgenomen: de Vakvereenigingen, de Onafhankelijken, het Fransche Centrum, gedeelten van de Labour-partij. Om den Marxistischen schijn te bewaren, worden voorwaarden opgesteld, die men *onderteekenen* (!!) moet, en worden Kautsky, Hilferding, Thomas, enz., uitgestooten. De groote massa echter, de middenstof, haalt men binnen, wordt met alle middelen binnen gedreven. En opdat het centrum vooral sterk en machtig zal worden, wordt de „linkerzijde” buitengesloten, wanneer zij niet tot het Centrum overgaat! *De allerbeste revolutionairen worden dus uitgestooten!*

En wanneer men de groote massa aldus op een gemiddeld niveau vereenigd heeft, dan gaat het met ijzeren discipline en onder leiders, die op zoo eigenaardige wijze hun proefstuk hebben afgelegd, te zamen voorwaarts. En waarheen? Naar den afgrond.

Wat helpen ons de prachtigste beginselen, de schitterendste thesen der Derde Internationale, als wij in de praktijk dit opportunisme

unt) gedwongen in de moderne vakvereenigingen te gaan. Zij moeten dus onderkruipers en brekers van stakingen worden!! Tegelijk moeten zij de syndikalistische ondersteunen!!! In plaats van ronduit te zeggen, dat geen van beide van deze organisaties deugt, en dat men nieuwe, op de bedrijven berustende, moet oprichten (wat de thesen elders zelve zeggen dat het juiste is) — neemt men deze dubbelzinnige houding aan. En waarom? Omdat men massa's in de Internationale hebben wil.

huldigen? Ook de Tweede Internationale had de schoonste principes, maar toch ging zij onder door de praktijk. Wij echter, de linkerzijde, willen dit niet. Wij willen in West-Europa, gelijk eens de bolsjewiki in Rusland, eerst zeer hechte, zeer bewuste, zeer krachtige (aanvankelijk misschien slechts kleine) partijen, kernen vormen. En wanneer wij die eerst hebben, dan willen wij ze grooter maken. Maar steeds zeer hecht, zeer sterk en zeer „zuiver”. Slechts zoo kunnen wij overwinnen in West-Europa. Daarom verwerpen wij uwe taktiek ten eenenmale.

Gij zegt dat wij, de leden van de Amsterdamsche Kommissie, de leeringen van vroegere revoluties vergeten hebben of niet kenden. Nu, partijgenoot, één ding heb ik toch goed onthouden. En dat is: dat de uiterste „linksche” partijen daarin altijd een uitstekende, verheven rol hebben gespeeld. Dat was het geval in de Hollandsche revolutie tegen Spanje, in de Engelsche revolutie, in de Fransche revolutie, in de Kommune en in de beide Russische revoluties.

Thans bestaan er, overeenkomstig de ontwikkeling der arbeidersbeweging, twee richtingen in de West-europeesche revolutie: de radikale en de opportunistische. Deze kunnen slechts door onderlingen strijd tot een goede taktiek, tot eenheid komen. Maar de radikale richting is, hoewel zij op enkele punten misschien te ver gaat, verreweg de beste. En gij, kameraad Lenin, gij steunt nu de opportunistische!

En dat niet alleen! De Executieve in Moskou, de *Russische* leiders van een revolutie, die alleen zegevierde door den steun van een miljoenenleger van arme boeren, wil het proletariaat van West-Europa, dat geheel op eigen krachten is aangewezen, de taktiek opdringen! En verplettert daartoe, evenals gij, de beste richting in West-Europa!

Welk een ongeloofelijke domheid, en vooral welk een dialektiek!

Wanneer de revolutie in West-Europa uitbreekt, zult gij met uwe taktiek nog wonderen beleven! Maar het proletariaat zal er het slachtoffer van zijn.

Gij, partijgenoot, en de Executieve in Moskou weet, dat de vakvereenigingen in West-Europa contrarevolutionaire machten zijn. Dit blijkt uit uw stellingen. En toch wilt gij ze in stand houden. Gij weet ook dat de arbeidersunies, de bedrijfsorganisaties, de „Rank and File” beweging, revolutionaire organisaties zijn. En toch wilt gij ze verstikken. Gij wilt de organisaties waarin de arbeiders, iedere arbeider, en dus de massa, tot kracht en macht kan geraken, verstikken, en diegene waarin de massa een dood werktuig der leiders is, behouden. Op deze wijze wilt gij de vakvereenigingen in uwe macht, in de macht der Derde Internationale brengen.

Waarom wilt gij dat? Waarom volgt gij deze slechte taktiek?

Omdat gij massaas om u hebben wilt, welke dan ook, als het maar

massaas zijn. Omdat gij gelooft, dat, wanneer gij slechts de massaas hebt, die u door ijzeren discipline en centralisatie gehoorzamen, (communistisch of half communistisch, of in het geheel niet communistisch), dat gij, de leiders, dan zult zegevieren.

In één woord, omdat gij leider-politiek voert.

Leider-politiek is die politiek, die massaas verzamelt zonder te vragen van welke overtuiging die zijn, of hoe hun hart is, en die meent dat de leiders, wanneer zij maar groote massaas om zich heen hebben, kunnen zegevieren.

Maar deze politiek, zooals gij en de Executieve die nu doet zien in de kwestie der vakvereenigingen, zal in West-Europa geen succes hebben.

Daartoe is het kapitalisme hier, ook nu nog, veel te sterk en staat het proletariaat hier te zeer alleen. Hier moeten de arbeiders zelf machtig worden, en dan, door hen, hun leiders. Hier moet het kwaad, de leiderpolitiek aan den wortel aangepakt worden.

Evenals die van de Tweede Internationale zal uw taktiek schipbreuk lijden.

Met deze taktiek hebt gij en de Executieve te Moskou bewezen, dat gij, wanneer gij tenminste deze taktiek niet verandert, niet in staat zijt, de West-Europeesche revolutie te leiden.

Gij zegt, dat de „linkerzijde”, wanneer zij haar taktiek volgt, slechts praten, slechts zwetsen kan. Nu, partijgenoot, de „linkerzijde” heeft in de meeste landen nog weinig of geen gelegenheid tot daden gehad. Maar zie slechts naar Duitschland en naar de taktiek en de daden der K. A. P. D. bij de Kapp-putsch en tegenover de Russische revolutie, en gij zult uw woorden moeten intrekken.

III.

HET PARLEMENTARISME.

Er blijft mij nu nog over de linkerzijde tegenover u te verdedigen in zake het parlementarisme. 1) Dezelfde algemeen theoretische gronden bepalen ook hier het standpunt der linkerzijde, als met betrekking tot het vakvereenigingsvraagstuk. Het alleen-staan van het proletariaat, de ontzachlijke macht van zijn vijanden, de noodzakelijkheid, dat de massa daarom op een hooger peil komt, dat zij daarbij in hoofd-

1) In het begin achtte ik deze vraag niet zeer belangrijk. De houding van den Spartacusbond bij den Kapp-putsch en uw opportunistische brochure hebben mij evenwel overtuigd, dat zij een zeer gewichtige is.

zaak op zichzelf steunt, enz. Ik behoef al deze gronden hier niet te herhalen.

Maar met betrekking tot het parlementarisme komen er nog eenige bij.

Ten eerste: De arbeiders en de arbeidende massa's in het algemeen van West-Europa zijn geestelijk geheel aan de burgerlijke kultuur, de burgerlijke ideeën en daarom ook aan het burgerlijke stelsel van vertegenwoordiging, het parlementarisme, de burgerlijke democratie onderworpen. Veel meer dan de arbeiders in Oost-Europa. Hier, in West-Europa, beheerscht de burgerlijke ideologie het geheele sociale en daardoor ook het politieke leven, zij is hier veel dieper in de harten en de hoofden der arbeiders doorgedrongen. Zij zijn sinds eeuwen daarin opgegroeid en opgevoed. De arbeiders zijn van deze ideeën geheel en al doortrokken.

Zeër schoon schildert partijgenoot Pannekoek deze verhoudingen in het Weensche tijdschrift „Kommunismus.”

„De Duitsche ervaring stelt ons voor het groote probleem der revolutie in West-Europa. In deze landen heeft de oude burgerlijke produktiewijze en de daarmee samengaande hoog ontwikkelde kultuur van vele eeuwen haar stempel gedrukt op het denken en voelen der volksmassaas. Daardoor is het geestelijk en innerlijk karakter der volksmassaas hier totaal verschillend van dat der massaas in de oostelijke landen, die die overheersching der burgerlijke kultuur niet hebben gekend. En daarin ligt voornamelijk het verschil in ontwikkeling van de revolutie in het Oosten en in het Westen. In Engeland, Frankrijk, Holland, Scandinavië, Zwitserland, Duitschland, leefde sinds de middeleeuwen een krachtige burgerij met een kleinburgerlijke en primitief kapitalistische produktie; met den ondergang van het feodalisme kwam op het land een eveneens krachtige en onafhankelijke boerenstand op, die ook meester was in eigen klein bedrijf. Op dezen bodem ontwikkelde zich het burgerlijke geestesleven tot een vaste nationale kultuur, vooral in de kuststaten Engeland en Frankrijk, die vooraan gingen in de kapitalistische ontwikkeling. Het kapitalisme van de 19e eeuw heeft met de onderwerping der gansche volkshuishouding aan zijn macht en met het betrekken van zelfs de meest afgelegen boerenhoeven binnen de sfeer van zijn wereldproductie deze nationale kultuur opgevoerd, verfijnd, en met zijn geestelijke propagandamiddelen, de pers, de school, de kerk vast ingehamerd in de hoofden der massaas, zoowel van die het zelf proletariseerde en in de stad trok, als van wie het op het land liet. Dit geldt niet slechts voor de stamlanden van het kapitalisme, maar gelijkelijk, zij het ook in eenigszins andere vormen voor Amerika en Australië, waar de Europeanen nieuwe staten stichtten, en voor de tot dien tijd nog stilstaande landen van Centraal-

Europa: Duitschland, Oostenrijk, Italië, waar de nieuwe kapitalistische ontwikkeling aansluiting vond bij een oude, tot stilstand gekomene, klein-burgerlijke produktiewijze en een kleinburgerlijke kultuur. Geheel ander materiaal en een geheel andere traditie trof het kapitalisme aan, toen het tot de oostelijke landen van Europa doordrong. Hier in Rusland, Polen, Hongarije, ook in de landen ten oosten van de Elbe, bestond geen machtige burgerlijke klasse, die van oudsher het geestesleven beheerschte; de primitieve agrarische verhoudingen met groot-grondbezit, patriarchaal feudalisme en het dorps-kommunisme bepaalden het geestesleven."

Daarmee heeft partijgenoot Pannekoek in het ideologische vraagstuk den spijker op den kop getroffen. Veel meer dan ooit van uwe, van Russische zijde, gedaan is, heeft hij het verschil tusschen Oosten en West-Europa in ideologisch opzicht in zijn wezen duidelijk gemaakt en hij heeft van deze zijde den sleutel gegeven tot het vinden van de juiste revolutionaire taktiek voor West-Europa. Men behoeft deze slechts met de materiële zijde, d.w.z. met de materiële oorzaken der macht van onze vijanden te verbinden, nl. met het bankkapitaal, en de geheele taktiek wordt duidelijk.

Maar er kan nog meer over het ideologische vraagstuk gezegd worden: In West-Europa is door de vroegere geslachten, door de voorvaders, de burgerlijke vrijheid, de macht van het parlement, in vrijheidsoorlogen veroverd, *weliswaar voor de burgers alleen*, voor de bezittenden, maar toch door het volk. Diep ligt de gedachte aan dezen strijd nog als traditie in dit volk. Immers een revolutie is de diepste herinnering voor een volk. De gedachte, dat het vertegenwoordigd zijn door een parlement een overwinning beteekende, werkt onbewust als een geweldige, stille kracht. Vooral in de oudste burgerlijke landen, waar langdurige of vaak wederkerende vrijheidsoorlogen woedden: in Engeland, Holland en Frankrijk, maar ook, hoewel in mindere mate, in Duitschland, België, en de Skandinavische landen. Misschien kan een bewoner van het Oosten zich niet voorstellen, hoe sterk deze invloed kan zijn.

Bovendien hebben de arbeiders zelf hier gedurende lange jaren voor het algemeen kiesrecht gestreden, en het zoo, direct of indirect, verworven. Ook dit was een overwinning, die in die dagen vruchten heeft gedragen. De gedachte en het gevoel, dat het een vooruitgang en een overwinning is, zich te doen vertegenwoordigen, en zijn eigen vertegenwoordigers in het burgerlijk parlement voor zijn belangen te laten opkomen, is algemeen. Ook deze ideologie oefent een grooten invloed uit.

En ten slotte geraakte de arbeidersklasse in West-Europa door het reformisme geheel in de macht der parlementsleden, die haar

gebracht hebben tot den oorlog, en tot een verbond met het kapitalisme. Ook deze invloed van het reformisme is enorm groot.

Door al deze oorzaken is de arbeider tot slaaf van het parlement geworden, hij handelt zelf niet meer, maar laat het parlement handelen. 1)

Daar komt de revolutie! Nu moet hij alles zelf doen. De arbeider moet nu alleen met zijn klasse den geweldigen vijand bestrijden, den vreeslijksten strijd wagen dien de wereld ooit zag. Geen taktiek van leiders kan hem helpen. Scherp staan de klassen, alle klassen, tegenover den arbeider, en geen enkele klasse is met hem. Integendeel, wanneer hij vertrouwt op zijn leiders, of op andere klassen in het parlement, is er groot gevaar, dat hij terugvalt in zijn oude fout, de leiders te laten handelen, dat hij vertrouwt op het parlement, dat hij volhardt in den ouden waan, dat anderen de revolutie voor hem kunnen maken, kortom dat hij in de oude burgerlijke ideologie blijft.

Uitstekend kenschetst Pannekoek ook weer deze verhouding der massa tot de leiders:

„Het parlementarisme is de typische vorm van den strijd door middel van leiders, waarbij de massaas zelve een ondergeschikte rol spelen. Zijn praktijk bestaat hierin, dat afgevaardigden, enkele personen, den wezenlijken strijd voeren; bij de massaas moet dus het denkbeeld opgewekt worden, dat anderen den strijd voor hen voeren kunnen. Vroeger gold het geloof, dat de leiders in het parlement belangrijke verbeteringen konden veroveren voor de arbeiders, of zelfs de illusie, dat de parlementsleden door wetsbesluiten den overgang naar het socialisme konden doorvoeren. Tegenwoordig, nu het parlementarisme bescheiden optreedt, hoort men als argument, dat de afgevaardigden in het parlement groote dingen kunnen doen voor de propaganda van het Communisme. Steeds weer valt de hoofdnadruk op de leiders, en het is vanzelfsprekend geworden dat vaklieden, politici, de politiek bepalen, — zij het dan ook in de democratische verkleeding van congresdiscussies en resoluties, — de geschiedenis der sociaal-democratie is een reeks van vergeefsche pogingen om de leden zelf hunne politiek te doen bepalen.

Waar het proletariaat den parlementairen strijd voert, is dit alles onvermijdelijk zoolang als de massaas nog geen organen van eigen actie in het leven hebben geroepen, zoolang de revolutie dus nog niet begonnen is. Zoodra de massaas zelf optreden, handelen, en daardoor hun politiek bepalen kunnen, worden de nadeelen van het parlementarisme overwegend.

1) Deze groote invloed, deze geheele ideologie van West Europa, de Vereenigde Staten en Engelsche koloniën wordt in Oost Europa, in Turkije, op den Balkan (om van Azië te zwijgen) niet begrepen.

Het is het probleem der taktiek, hoe in de proletarische massa de traditioneele burgerlijke denkwijze kan worden uitgeroeid, die verlamdend werkt; al wat de overgeleverde opvattingen versterkt, is uit den booze. En het taaiste, meest vastgegroeide deel dezer opvatting is haar onzelfstandigheid tegenover de leiders, aan wie de beslissing in algemeene kwesties en de leiding in alle klasse-aangelegenheden wordt overgelaten. Het parlementarisme kan niet anders dan de eigen, voor de revolutie vereischte activiteit der massaas verlammen. Hoe schoon de redevoeringen ook zijn, die daar ter opwekking tot de revolutionaire daad gehouden worden, het revolutionaire optreden komt niet uit die woorden voort, maar uit de harde, bittere noodzaak, als er geen andere uitweg meer overblijft.

De revolutie vereischt nog iets meer dan de massale daad, die een regeeringssysteem omverwerpt, en waarvan wij weten dat zij niet door de leiders wordt opgeroepen, maar alleen kan voortkomen uit den diepen drang der massaas. De revolutie eischt, dat de groote vragen van maatschappelijke wederopbouw ter hand worden genomen, dat moeilijke beslissingen genomen worden, dat het geheele proletariaat tot scheppende actie wordt gebracht, — en dit is slechts mogelijk wanneer eerst een voorhoede, en dan een steeds grootere massa zelve handelt, zichzelve verantwoordelijk voelt, zoekt, propaganda voert, worstelt, probeert, zich bezint, overweegt, waagt, en doorzet. Maar dit alles is zwaar en moeilijk; en zoolang dus de arbeidersklasse in de meening verkeert, dat zij een gemakkelijker weg kan gaan door anderen voor zich te laten handelen, — die actie voeren van een hooge tribune, besluiten nemen, signalen geven, tot de daad oproepen, wetten maken, — zal zij aarzelen en door de oude denkgewoonten en fouten passief blijven."

Duizendmaal, en zoo nodig honderdduizend en millioen maal moet het herhaald worden, — en wie het door de geschiedenis nog niet heeft geleerd en gezien, die is, al waart gij het ook, Lenin, blind — dat de arbeiders van West Europa niet alleen in de vakvereniging, maar ook politiek alles zelf moeten doen, en hun leiders dwingen te doen, omdat zij alleen staan, en omdat geen handige taktiek van leiders hen helpen kan. *Hier voor het eerst*, in veel hooger mate dan in Rusland, moet de bevrijding der arbeiders het werk der arbeiders zelf zijn. En daarom hebben de partijgenooten van links gelijk, wanneer zij tot de Duitsche kameraden zeggen: laat u niet in met de verkiezingen, boycot het parlement — gij moet alles zelf doen — gij kunt slechts overwinnen wanneer gij twee, vijf, tien jaar lang daarnaar handelt, en wanneer gij u man voor man, groep voor groep, van stad tot stad, van provincie tot provincie, en ten slotte in het geheele rijk, als partij, als Union, als bedrijfsraden, als massa, als klasse daaraan gewent, en ten

slotte door eindeloze oefening en eindeloozen strijd en nederlagen zoover komt dat gij, in uw groote meerderheid, dat kunt, en eindelijk, na deze school doorloopen te hebben, een aaneengesloten massa vormt.

Maar deze partijgenooten, de linkschen, de K. A. P. D., zouden een groote fout gemaakt hebben, wanneer zij dit alleen maar verkondigd en gepropageerd hadden. Hier, en hier haast nog meer dan in de vakverenigingen, omdat het hier de geheele, de politieke kwestie betreft, — zijn de strijd, het voorbeeld, het voorgaan een eerste vereischte.

En daarom hadden de partijgenooten der K. A. P. D. het recht, het grootste, want door de geschiedenis geëischte recht om, toen de Spartacusbond, — of liever de Spartacus-Centrale — hunne propaganda niet dulden wilde, zich onmiddellijk af te scheiden, een splitsing te maken. Want onder alle West-Europeesche arbeiders was voor het Duitsche slavenvolk in de allereerste plaats een voorbeeld noodig. In dit volk van politieke slaven en in deze onderworpen West-Europeesche wereld moest een groep zijn, die het voorbeeld gaf van vrije strijders zonder leiders, dat wil zeggen zonder leiders van het oude soort, zonder parlamentsleden.

En dit alweer niet omdat het zoo prachtig, of zoo goed, of heldhaftig is, maar omdat de Duitsche en West-Europeesche arbeiders in dezen vreeselijken strijd alleen staan en geen hulp van andere klassen te wachten hebben, omdat de knapheid der leiders hen niet meer helpen kan, omdat slechts één ding hen helpen kan, de vastberaden wil der massa, man voor man, vrouw voor vrouw, en als geheel.

Uit deze hoogere oorzaak, en omdat de tegenovergestelde taktiek, het parlementarisme, deze hoogere zaak slechts nadeel kan brengen, een nadeel dat oneindig veel grooter is dan het kleine voordeel, dat er uit voortvloeit, (de propaganda van de parlementstribune), uit deze hoogere oorzaak verwerpt de Linkerzijde het parlementarisme.

Gij zegt, dat partijgenoot Liebknecht, wanneer hij nog leefde, zulk prachtig werk in het parlement zou kunnen doen. Dit ontkennen wij. Hij zou daar niet politiek kunnen manoeuvreeren, omdat alle groot- en kleinburgerlijke partijen vast aaneengesloten tegenover ons staan. En hij zou daar de arbeiders niet beter kunnen winnen dan buiten het parlement. En omgekeerd zou een zeer groot deel der massa alles laten aankomen op zijn redevoeringen, en zou zijn aanwezigheid in het parlement dus schadelijk zijn. 1).

1) Het voorbeeld van partijgenoot Liebknecht is integendeel een bewijs hoe juist onze taktiek is. Vóór de revolutie, toen het oppermachtige imperialisme alle uitingen van verzet neertrapte, kon hij een geweldigen invloed uitoefenen door zijn protest in het parlement: in de revolutie niet meer. Zoodra de arbeiders hun lot zelve in handen genomen hebben, moeten wij dus het parlementarisme laten varen.

Het is waar dat een zoodanige arbeid der „Linkschen“ jaren zal duren, en zij die om welke reden ook gaarne onmiddellijke resultaten, groote cijfers, groote aantallen van leden en stemmen, groote partijen, en een machtige (schijnbaar machtige) Internationale zouden zien, zullen daar wat lang op moeten wachten. Maar zij die begrijpen, dat de overwinning der Duitsche en West-Europeesche revolutie alleen kan komen, wanneer een zeer groot aantal, wanneer de groote massa der arbeiders op zichzelf vertrouwt, zullen met deze taktiek genoegen nemen.

Voor Duitschland en West-Europa is het de eenige goede. Dit geldt ook in het bijzonder voor Engeland.

Kent gij het burgerlijk individualisme van Engeland, zijn burgerlijke vrijheid, zijn parlementaire democratie, zooals die in den loop van zes of zeven eeuwen geworden zijn? Kent gij die werkelijk? Zoo oneindig verscheiden als zij zijn van de toestanden in Rusland? Weet gij hoe diep deze ideeën geworteld zijn in allen, ook in de proletarische individuen van Engeland en zijn koloniën? Kent gij hun tot één reusachtig geheel gegroeiden bouw? Hun algemeene geldigheid? In het maatschappelijk, zoowel als in het persoonlijk leven? Ik geloof dat geen Rus, geen Oost-Europeaan ze kent. Wanneer gij ze kendet, zoudt ge juichen over die kleine groep Engelsche arbeiders, die geheel gebroken hebben met dit allergrootste politieke systeem van het geheele kapitalisme, van de geheele wereld.

Wanneer dat met volle bewustzijn geschiedt, vereischt het een revolutionairen geest, gelijk aan dien welke eenmaal hen bezielde, die als eersten met het tsarisme gebroken hebben. Dit breken met de geheele Engelsche democratie beteekent in den kiem reeds de Engelsche revolutie.

En dit gebeurt, zooals het in Engeland met zijn geweldige geschiedenis en traditie en kracht gebeuren moest, met de uiterste beslistheid. Omdat het engelsche proletariaat de geweldigste kracht heeft, (potentieel is het het machtigste der aarde), treedt het plotseling met volle kracht op tegen de machtigste bourgeoisie der wereld, en verwerpt met een enkelen slag, hoewel de revolutie in zijn land nog niet is aangebroken, de geheele Engelsche democratie.

Dat deed de voorhoede, de linkerzijde, juist zooals de voorhoede in Duitschland het deed, de K.A.P.D. En waarom? Omdat zij weet dat ook zij alleen staat, dat geen enkele klasse in geheel Engeland haar helpt en dat het in de eerste plaats het proletariaat zelf is, en niet de leiders die daar strijden en overwinnen moeten. 1)

1) Engeland heeft weliswaar geen arme boeren, die het kapitaal kunnen steunen. Het heeft echter een zooveel te grootere, met het kapitalisme verbonden middelklasse.

In deze voorhoede toont het Engelsche proletariaat hoe het wil strijden: Alleen en tegen alle klassen van Engeland en zijn koloniën.

En wederom geheel als het Duitsche: door het geven van een voorbeeld. Door het vormen van een communistische partij, die het parlementarisme verwerpt, en die aan de geheele klasse in Engeland toeroept: Breekt met het parlement, het zinnebeeld der kapitalistische macht. Vormt uw eigen partij en uw eigen bedrijfsorganisaties. Steunt alleen op uzelf.

Het moest zoo gaan in Engeland, partijgenoot, dit moest zoo eindelijk toch komen, deze trots en moed, geboren uit het grootste kapitalisme. Nu het eindelijk komt, komt het ineens geheel.

Het was een historische dag, die Junidag, in Londen, waarop de eerste communistische partij gevormd werd, die de geheele staatsinrichting van zevenhonderd jaar verwierp. Ik zou wel willen, dat de geesten van Marx en Engels daarbij tegenwoordig geweest waren. Ik geloof dat het hun eene onbeschrijfelijke vreugde zou gegeven hebben te zien hoe deze Engelsche arbeiders den Engelschen staat, het voorbeeld voor alle burgerlijke staten der wereld en sinds eeuwen het middenpunt en bolwerk van het wereldkapitalisme, hoe zij dezen staat en zijn parlement, zij het dan ook slechts in theorie, verwierpen.

Voor deze taktiek bestaat in Engeland des te meer reden, omdat het engelsche kapitalisme het kapitalisme van alle andere landen zal steunen, en stellig niet zal aarzelen, uit alle deelen der wereld hulptroepen tegen zijn eigen zoowel als tegen ieder vreemd proletariaat te ontbieden. De strijd van het Engelsche proletariaat is dan ook een strijd tegen het wereldkapitaal. Des te meer reden voor het Engelsche communisme om het hoogste en helderste voorbeeld te geven. Om voorbeeldig te strijden voor het proletariaat der wereld, en dit door zijn voorbeeld kracht te geven. 1)

1) In Engeland bestaat, meer nog dan elders, steeds het grootste gevaar van opportunisme. Zoo schijnt ook onze partijgenoot Sylvia Pankhurst, die door temperament, instinkt en ervaring, maar misschien niet zoo zeer door diepe studie, dus door toeval, een zoo uitstekende strijdster voor het linker communisme was, haar denkbeelden veranderd te hebben. Zij geeft het antiparlementarisme op, hoekpunt van haren strijd tegen het opportunisme, om der wille van het voordeel der eenheid (!) Daarmee gaat zij den weg, dien duizenden Engelsche arbeidersleiders vóór haar gegaan zijn, van onderwerping aan het opportunisme met al zijn gevolgen en ten slotte aan de bourgeoisie. Dit is niet verwonderlijk. Maar dat gij, Lenin, haar daartoe gebracht, overreedt, hebt, haar, de eenige dappere, consequente aanvoester in Engeland, dat is een slag voor de Russische, de wereldrevolutie. —

Men zou kunnen vragen, waarom ik het anti-parlamentarisme voor Engeland verdedig, terwijl ik toch van te voren gezegd heb, dit alleen te doen in landen waar de revolutie uitgebroken is. Het antwoord daarop moet zijn, dat het in

Zoo moet er overal en altijd een groep zijn, die alle consequenties trekt. Zoodanige groepen zijn het zout der menschheid.

Na deze theoretische verdediging van het antiparlementarisme moet ik nu echter in onderdeelen op uw verdediging van het parlementarisme ingaan.

Gij verdedigt het, (van blz. 36 tot 68) voor Engeland en Duitschland. De argumenteering past echter alleen voor Rusland (en in het gunstigste geval voor nog enkele der Oost-Europeesche landen), niet voor West-Europa. Daar zit, gelijk ik reeds zeide, uw fout. Daardoor wordt gij, van een marxistisch, een opportunistisch leider. Daardoor vervalt gij, de marxistische radicale leider voor Rusland, voor wat West-Europa betreft in het opportunisme. En als uwe taktiek hieraangenomen werd, zou dat het geheele westen naar den ondergang voeren. Dit wil ik nu, ter weerlegging uwer argumenten, in onderdeelen bewijzen.

Toen ik uwe argumenten las, van blz. 36 tot 68, kwam er voortdurend eene herinnering bij mij op.

Het was mij als zat ik weer op een congres van de oude sociaal-patriottische partij, luisterend naar een rede van Troelstra. Wanneer hij voor de arbeiders de groote voordeelen der reformistische politiek schetste, wanneer hij sprak over de arbeiders die nog geen sociaal-democraat waren, en die wij door compromissen winnen moesten. Wanneer hij sprak over de verbonden die, (natuurlijk tijdelijk!) met de partijen dezer arbeiders gesloten konden worden, van de „scheuren” in en tusschen de burgerlijke partijen, waarvan wij moesten profiteren. Geheel zoo, ongeveer, neen, woordelijk zoo spreekt gij, Lenin, voor ons in West-Europa!!

En ik herinner mij hoe wij daar zaten, marxistische partijgenooten, geheel achter in de zaal, een paar man sterk slechts, vier of vijf, Henriette Roland Holst, Pannekoek, nog enkelen. Troelstra deed het geheel zooals gij, meeslepend, overtuigend. En ik herinner mij hoe midden in den storm van bijval, midden in de schitterende reformistische uiteenzettingen, en de beschimping der Marxisten, de arbeiders in de zaal omkeken naar de „idioten” en „ezels” en „kinderachtige dwazen” gelijk Troelstra ons — juist zooals gij nu — noemde. Zoo zal het waarschijnlijk op het congres der Internationale in Moskou gegaan zijn, toen gij tegen de Marxisten der K.A.P.D. gesproken hebt. En hij sprak, — geheel

den strijd dikwijls noodig kan zijn een stap iets te ver naar links te doen. Wanneer in een door opportunisme geheel aangetast en ziek land als Engeland, het gevaar zou bestaan, dat een jonge kommunistische partij terstond door het parlementarisme weder op den weg van het opportunisme kwam, dan is het taktisch noodzakelijk het anti-parlementarisme te verdedigen. En dat kan in West-Europa in vele landen zoo blijven! —

zooals gij, partijgenoot —, zoo overtuigend, zoo, binnen zijn methode, logisch, — dat ik soms zelf dacht, ja, hij heeft gelijk.

Meestal moest ik het woord voeren voor de oppositie, (in de jaren tot 1909, toen wij uitgestooten werden.) Maar weet gij wat ik dan altijd dacht, als ik hem hoorde en aan mijzelf begon te twijfelen? Ik had een middel dat nooit faalde. Het was een zin uit het partijprogram: *Gij moet steeds zoo handelen en spreken, dat het klassebewustzijn der arbeiders erdoor wordt opgewekt en versterkt.* Ik vroeg mij af: wordt door datgene wat de man daarginds zegt, het klassebewustzijn versterkt, ja of neen? En dan wist ik altijd onmiddellijk dat dit niet het geval was, en dat ik dus gelijk had.

Precies zoo ging het mij bij het lezen uwer brochure. Ik hoor uwe opportunistische argumenten voor het meedoen met de niet communistische partijen, met de burgerlijken, en voor compromissen. Ik word meegesleept. Het lijkt alles zoo glanzend, licht en schoon. En zoo logisch, in uwe methode. Maar dan denk ik weer, evenals toen, een enkelen zin, dien ik mij sinds eenigen tijd bedacht heb voor den strijd tegen de communistische opportunisten. Het is deze: Is wat die man daar zegt, zoo, dat het den wil der massaas sterk maakt tot de daad, in de daad, tot de revolutie, tot de werkelijke revolutie in West-Europa, ja of neen? En over uwe brochure zeggen mij dan mijn hoofd en hart tegelijkertijd: Neen. — En dan weet ik direct, zoo stellig als een mensch maar iets weten kan, dat gij ongelijk hebt.

Dit middel kan ik de partijgenooten van links aanbevelen. Wanneer gij, Partijgenooten, in den zwaren strijd die ons te wachten staat tegen de opportunistische communisten in alle landen, (hier in Holland woedt hij reeds gedurende drie jaar) weten wilt of en waarom gij gelijk hebt, stelt u dan deze vraag!

In uw strijd tegen ons, partijgenoot Lenin, gebruikt gij slechts drie argumenten, die steeds weer, afzonderlijk of door elkander door uw geheele brochure terugkeeren.

Het zijn de volgende:

1. Het voordeel der propaganda in het parlement om de arbeiders en de kleinburgerlijke elementen te winnen.
2. Het voordeel van parlementaire actie tot het gebruik maken van de „scheuren” tusschen de partijen, en het sluiten van compromissen met eenige onder hen.
3. Het voorbeeld van Rusland, waar deze propaganda en compromissen zoo uitstekend gewerkt hebben.

Verdere argumenten hebt gij niet. Ik zal ze nu op de rij af beantwoorden. Om te beginnen het eerste argument, de propaganda in het parlement. Dit argument is van zeer weinig beteekenis. Want de niet-

communistiche arbeiders, dat wil zeggen de sociaal-democratische, christelijke en verder burgerlijk denkenden hooren in hun kranten niets over onze redevoeringen in het parlement. Gewoonlijk worden die redevoeringen nog geheel verminkt. Hiermee bereiken wij hen dus niet. Wij bereiken hen alleen door onze vergaderingen, brochures, kranten.

Wij — ik spreek hier, evenals dikwijls, in den naam der K.A.P.D. — bereiken hen echter vooral (in den tijd der revolutie, daarover alleen spreken wij) door de daad. In alle grootere steden en dorpen zien zij ons handelen. Zij zien de stakingen, de straatgevechten, de raden. Zij hooren onze leuzen. Zij zien ons voooraangaan. Dat is de beste propaganda, de meest overtuigende. Deze daad geschiedt niet in het parlement.

De nog niet communistiche arbeiders, de kleine burgers en kleine boeren worden dus heel goed bereikt, ook zonder parlementaire actie.

Hier moet in het bijzonder een plaats uit de brochure „Kinderziekte” weerlegd worden, die zeer duidelijk aantoon, waartoe het opportunisme u, partijgenoot Lenin, reeds brengt.

Op blz. 52 zegt gij, dat het feit, dat de deutsche arbeiders bij mas-saas naar de onafhankelijke partij overgaan, en niet naar de communistische, toe te schrijven is aan het niet parlementair optreden der communisten. De massa der Berlijnsche arbeiders zouden dus door den dood van Liebknecht en Rosa Luxemburg, door de doelbewuste stakingen en straatgevechten der communisten bijna overtuigd geweest zijn. Slechts een rede in het parlement van partijgenoot Levi ontbrak er aan. Als deze de rede toch maar gehouden had, zouden zij tot ons overgelopen zijn, inplaats van tot de dubbelzinnige onafhankelijken. Neen, Partijgenoot, dat is niet waar, zij zijn eerst naar de dubbelzinnigen gegaan, omdat zij de revolutie, de niet dubbelzinnige, nog vreesden. Omdat de overgang van deslavernij naar de vrijheid leidt over de aarzeling.

Wees voorzichtig, Partijgenoot, gij ziet waarheen het opportunisme u reeds voert.

Uw eerste argument is van geen beteekenis.

En wanneer wij bedenken dat het meedoen in het parlement (in de revolutie in Duitschland en Engeland, en in geheel West-Europa) die idee bij de arbeiders versterkt, dat hun leiders het werk wel doen zullen, en die andere opvatting verzwakt, dat zij alles zelf moeten doen, zien wij dat dit argument niet alleen niets goeds beduidt, maar zelfs zeer schadelijk is.

Het tweede argument: het voordeel van parlementaire actie (in revolutionaire tijden) bij het benutten van de „scheuren” tusschen de partijen, en voor de compromissen met eenigen onder hen.

Om dit argument te weerleggen, (vooral voor Engeland en Duitschland, maar ook voor geheel West-Europa,) moet ik eenigszins uitvoe-riger zijn dan bij het eerste. Het valt mij moeilijk dit tegen u te moeten doen, partijgenoot Lenin. Maar deze kwestie, dit vraagstuk van het opportunisme is voor ons in West-Europa een levenskwestie. Letterlijk een zaak van leven en dood. De kwestie zelf, het weerleggen, is gemakkelijker. Honderd keer hebben wij dit argument weerlegd, wanneer Troelstra, Henderson, Bernstein, Legien, Renaudel, van de Velde, etc. kortom, wie ook van de sociaal patriotten, het gebruikten. Kautsky zelfs heeft het weerlegd, in den tijd dat hij nog Kautsky was. Het was het grootste argument der reformisten. Nooit hadden wij gedacht dat tegen u te moeten doen. En nu moet het. Welaan dan!

Het voordeel van het gebruikmaken in het parlement van „scheuren” is daarom zoo onbeduidend, omdat deze „scheuren” sedert eenige jaren, en tientallen van jaren, zoo onbeduidend zijn. Zoowel die tusschen de groot-burgerlijke partijen, als tusschen de groot-burgerlijke en de klein-burgerlijke. In West-Europa, in Duitschland, en in Engeland.

Dat dateert niet van de revolutie. Reeds veel vroeger, in den tijd der langzame ontwikkeling was dat zoo. Alle partijen, ook die der kleine burgers en boeren, stonden sedert langen tijd tegenover de arbeiders, en tusschen henzelf was het onderscheid in vraagstukken die den arbeider betreffen, (en in bijna alle andere tevens, want alle hangen met het arbeidersvraagstuk samen) zeer verminderd, of vaak reeds geheel verdwenen.

Dit staat vast, theoretisch en praktisch. In West-Europa, in Duitschland en Engeland.

Theoretisch, omdat het kapitaal zich geconcentreerd heeft in banken, trusts en monopolies. Op geweldige wijze.

Omdat in West-Europa en vooral in Engeland en Duitschland, deze banken, trusts en kartels bijna het geheele kapitaal in zich hebben opgenomen, in de industrie, den handel, het verkeer, en zelfs voor een groot deel ook in den landbouw. Daardoor is de geheele industrie, ook de kleine, het geheele verkeer, ook het kleine, de geheele handel, ook de kleine, en het grootste deel van den landbouw, (ook de kleine landbouw), geheel afhankelijk geworden van het grootkapitaal. Zij zijn een geworden met het grootkapitaal.

Partijgenoot Lenin zegt, dat de kleine handel, verkeer, industrie en landbouw weifelen, schommelen tusschen kapitaal en arbeid. Dat is niet waar. In Rusland was dat zoo, en vroeger hier ook. In West-Europa, in Duitschland en Engeland hangen zij nu zoo zeer, zoo volkomen af van het grootkapitaal, dat zij niet meer schommelen. De kleine winkelier, de kleine industrieel, de kleine koopman zijn geheel in de macht

der trusts, der monopolies, der banken. Deze zijn het die hun waren en krediet geven. En zelfs de kleine boer hangt af van de trusts, het monopolie en de banken, door zijn coöperaties en hypotheeken.

Dit deel van mijne bewijsvoering, van die der „Linkerzijde”, is het allerge wichtigste. Hiervan hangt de geheele taktiek voor Europa en Amerika af.

Partijgenoot, uit welke deelen bestaan deze lage, het dichtst bij het proletariaat staande lagen?

Uit winkeliers, handwerkslieden, lagere beambten en arme boeren. Laat ons die dus, voor West-Europa, onderzoeken.

Kom met mij mee, partijgenoot, niet naar de groote winkels, daar spreekt het afhankelijk-zijn van het grootkapitaal van zelf, maar naar een kleine winkel in een arm stadsdeel, in een proletariërswijk, in West-Europa. Wat ziet gij om u heen? Alles, bijna alles van deze waren, van deze kleeren, levensmiddelen, huisraad, brandstof, enz., enz., zijn producten niet alleen van de grootindustrie, maar vaak van trusts. En dat niet alleen in de steden, maar ook op het land. De kleine winkeliers zijn voor het overgrootste deel reeds dephouders van het grootkapitaal, dat wil dus zeggen van het bankkapitaal, want dit beheerscht de trusts. Bezie de werkplaats van een kleinen handwerksbaas! Zijn grondstof, de metalen, het leder, het hout, enz. komen van het grootkapitaal, vaak reeds van de monopolies, dat wil zeggen van de banken. En waar de leveranciers van deze waren kleinere fabrikanten, handelaars, transportondernemers zijn, daar hangen toch ook deze geheel af van het geconcentreerd bankkapitaal.

En de lagere beambten en employé's staan voor het allergrootste deel in dienst van het grootkapitaal, en van den staat en de gemeenten, die ook weer afhankelijk zijn van het grootkapitaal, dus tenslotte ook weer van de groote banken.

Het percentage van beambten die, het dichtst bij het proletariaat staande, direct of indirect afhankelijk zijn van het grootkapitaal, is in West-Europa zeer groot, in Duitschland en Engeland is het enorm.

En de belangen dezer lagen zijn verbonden met de belangen van het grootkapitaal, dus van de banken.

Ik sprak reeds over de arme boeren, en wij hebben gezien dat zij voorloopig niet voor het communisme te winnen zijn, behalve om de daar genoemde oorzaken ook omdat zij, voor hun werktuigen, waren en hypotheeken van het grootkapitaal afhangen.

Wat volgt hieruit, partijgenoot?

Dat de moderne, West-Europeesche (en Noord-Amerikaansche) maatschappij en staat een groot, georganiseerd, tot in zijn uiterste vertakkingen georganiseerd, geheel geworden zijn, dat absoluut door het bankkapitaal wordt beheerscht, in beweging gebracht en geregeld. Dat de

maatschappij daar een geordend lichaam is, wel is waar kapitalistisch geordend, maar toch geordend. Dat het bankkapitaal het bloed is van dat lichaam, dat door het geheele lichaam vloeit, en alle ledematen voedt. Dat dit lichaam een is, en dit kapitaal het geheele lichaam geweldig sterk maakt, en dat dus alle ledematen, wier belang het zijne is, het tot zijn werkelijk einde trouw zullen blijven. — Alle, behalve het proletariaat, dat het bloed, de meerwaarde maakt. — Daar alle klassen afhankelijk zijn van het bankkapitaal, en daar dit laatste zoo krachtig is, staan alle klassen vijandig gezind jegens de revolutie, en daardoor jegens het proletariaat. En daar het bankkapitaal de meest plooibare, smijdbare en meest elastische kracht ter wereld is, die door haar crediet haar macht nog duizendmaal vergroot, daarom houdt het het kapitalisme, den kapitalistischen staat en de kapitalistische maatschappij te zamen en in stand ook nog na dezen vreeselijken oorlog, na het verlies van duizend milliard, en te midden van een toestand, die ons voorkomt het bankroet te zijn. En daardoor houdt het alle klassen, behalve het proletariaat, met nog meer kracht om zich heen geschaard, en vereenigt het alle klassen in een geheel, tegenover het proletariaat. *En deze kracht en plooibaarheid en dit samenhouden van alle klassen zijn zóó groot, dat zij nog zeer lang zullen blijven, ook nadat de revolutie is uitgebroken.*

Zeker, het kapitaal is geweldig verzwakt. De crisis komt en met haar de revolutie. En ik geloof, dat deze zal overwinnen. Maar er zijn twee oorzaken, die het kapitalisme nog langen tijd zeer machtig houden. Dat zijn de geestelijke slavernij der massa's, en het bankkapitaal.

Op de kracht van deze beide factoren moet onze taktiek dus berekend zijn.

Er is nog een reden, waardoor het georganiseerde bankkapitaal alle klassen tegen het proletariaat bijeenhoudt. Dit is het groote aantal der proletariërs. Alle klassen gevoelen, dat, als zij de arbeiders (in Duitschland 20 millioen op een bevolking van 70) er maar toe konden brengen 10, 12, 14 uur per dag te werken, de redding uit de crisis nog mogelijk zou zijn. Ook daarom staan zij tezamen tegen het proletariaat.

Dit is de economische toestand voor West-Europa, zoo totaal anders dan in Rusland, waar het bankkapitaal bij lange niet deze macht had. Daarom bleven daar de burgerlijke en de lagere klassen niet bij elkaar. En daardoor waren er werkelijke scheuren tusschen hen. En daardoor stond het proletariaat daar niet alleen

Deze economische oorzaken bepalen de politiek.

Daarom, afhankelijk slaven als zij zijn, stemmen al deze burgerlijke klassen bij de verkiezingen voor hun meesters, voor deze groot-burgerlijke partijen, waartoe ze ook behooren. Eigen partijen hebben deze kleine lieden in Duitschland en Engeland, in West-Europa bijna niet.

Dit alles was reeds zeer sterk voor de revolutie. De oorlog heeft deze tendens op reusachtige wijze aangewakkerd, door het nationalisme en het chauvinisme. Maar vooral door de enorme trustificatie van alle economische krachten. De revolutie echter heeft de tendens: Aaneensluiting aller burgerlijke partijen en aansluiting van alle klein-burgerlijke elementen en kleine boeren bij de grootburgerlijken, nog in zeer groote mate versterkt.

De russische revolutie is er niet voor niets geweest! Men weet nu overal wat men te verwachten heeft!

De groot-burgers en groot-boeren, de middenstand en midden-boeren, de lagere burgerlijke en boeren-elementen zijn in West-Europa, en vooral in Duitschland en Engeland, door het monopolie, de trusts, het imperialisme, door den oorlog, door de revolutie, tegen de arbeiders. 1)

En omdat het arbeidersvraagstuk alles beheerscht, staan zij in alle vraagstukken naast elkaar.

Partijgenoot, ik moet hier nu weer dezelfde opmerking maken als bij het vraagstuk der boeren in het eerste hoofdstuk. Ik weet zeer goed, dat niet gij, maar de kleine geesten in onze partij, die de kracht niet hebben, om de taktiek op de groote algemeene lijnen te baseeren, en die daarom op de kleine bijzonderheden steunen—dat deze kleine geesten de aandacht op bijzondere gedeelten van deze klassen zullen richten, die nog niet onder invloed van het grootkapitaal staan.

Ik ontken niet, dat er nog zulke gedeelten zijn, maar ik zeg, dat de algemeene waarheid, de algemeene tendens in West-Europa is, dat zij onder den invloed van het grootkapitaal staan. En op deze algemeene waarheid moet onze taktiek berusten.

Ook ontken ik niet, dat er nog enkele scheuren kunnen zijn. Ik zeg alleen, dat de algemeene tendens is en nog langen tijd gedurende de revolutie zal blijven: aaneensluiting van deze klassen. En ik zeg, dat het voor de arbeiders, in West-Europa, beter is om hun aandacht te richten op deze aaneensluiting dan op die scheuren. Want zij moeten hier zelf in de eerste plaats de revolutie maken en niet hun leiders, hun parlementsleden.

Ook zeg ik niet, wat de kleine geesten uit mijn woorden zullen maken, dat de werkelijke belangen van deze klassen dezelfde zijn als die van het grootkapitaal. Ik weet wel, dat zij door het grootkapitaal uitgebuit en onderdrukt worden.

Wat ik zeg, is dit:

Nog vaster dan vroeger sluiten deze klassen zich met het grootka-

1) Het is waar, dat door den oorlog de proletariseering bevorderd is. Maar alles, (nagenoeg alles), wat niet proletarisch is, klampt zich krampachtig aan het kapitalisme vast, en verdedigt het, zoo noodig met de wapens, en staat vijandig tegenover het communisme.

pitaal aaneen, omdat zij nu ook het gevaar van de proletarische revolutie voor zich zien.

De heerschappij van het kapitaal beteekent voor hen in West-Europa een zekere levensvastheid, de mogelijkheid — of ten minste het geloof daaraan — om vooruit te komen en hun toestand te verbeteren. Nu bedreigt hen de chaos en de revolutie, die in het begin een verergering van den chaos beduidt. Daarom staan zij allen aan de zijde van het kapitaal in zijn pogen om den chaos met alle middelen op te heffen, de productie weer te redden, de arbeiders tot langer arbeidstijd en geduldiger ontbering aan te sporen. De proletarische revolutie in West-Europa beteekent voor hen de ineenslorting van alle orde, van alle, zij het ook schamele levenszekerheid. Daarom staan zij alle naast het grootkapitaal en zullen zij nog lang, ook gedurende de revolutie, naast hem staan.

Want ten slotte moet ik nog opmerken, dat ik spreek van de taktiek bij het begin en in het verloop van de revolutie. Ik weet wel, dat heelemaal aan het einde der revolutie, als de overwinning nabij, het kapitalisme te gronde gericht is, deze klassen tot ons zullen komen. Maar wij hebben onze taktiek niet naar het einde, maar naar het begin en het verloop der revolutie in te richten. —

Theoretisch kon dit alles dus niet anders zijn. Theoretisch staat dit vast. Maar practisch niet minder.

Dit zal ik nu bewijzen:

Gedurende vele jaren doet de geheele bourgeoisie, doen alle burgerlijke partijen van West-Europa, ook die waartoe de kleine burgers en boeren behooren, niets meer voor de arbeiders. En zij stonden allen vijandig tegenover de arbeidersbeweging, en waren voor het imperialisme, voor den oorlog.

Jaren lang reeds was er in Engeland, in Duitschland, in West-Europa, geen enkele partij die de arbeiders steunde. Allen stonden vijandig tegenover hen. Op alle punten. 1)

Arbeidswetgeving was er niet meer. Die werd slechter. Wetten tegen het staken werden uitgevaardigd. Steeds hogere belastingen werden opgelegd.

Imperialisme, kolonialisme, marinisme en militairisme werden gesteund door alle burgerlijke partijen, ook de kleinburgerlijke. Het onderscheid tusschen liberaal en klerikaal, conservatief en vooruitstrevend, grootburger en kleinburger verdween.

Al wat de sociaal-patriotten, de reformisten zeiden over het onder-

1) Ik kan dit, wegens gebrek aan plaats niet in bijzonderheden bewijzen. In mijne brochure „De Grondslagen van het Communisme” heb ik dit uitvoerig gedaan.

scheid tusschen de partijen en over de „scheuren” tusschen de partijen, en wat nu door u, partijgenoot Lenin, wordt opgewarmd, was bedrog. In alle landen van West-Europa. Dit is het duidelijkst gebleken in Juli-Augustus 1914.

Toen waren zij het allen eens. En in de praktijk zijn zij, door de revolutie, nog veel meer één geworden. Tegen de revolutie, en dus tegen alle arbeiders, — want de revolutie alleen kan voor alle arbeiders werkelijk verbetering brengen — tegen de revolutie staan alle partijen aaneengesloten, zonder één „scheur”.

En daar door den oorlog, de crisis en de revolutie alle praktische sociale en politieke vraagstukken met dat der revolutie samenhangen, staan in West-Europa deze klassen dus in alle kwesties aaneengesloten tegenover het proletariaat.

Om kort te gaan, de trust, het monopolie, de groote bank, het imperialisme, de oorlog, de revolutie, hebben ook in de praktijk alle groot- en kleinburgerlijke en boeren-klassen tot één groote massa tegen de arbeiders aaneengesmeed. 1)

Theoretisch en practisch staat dit dus vast. In de revolutie bestaan er in West-Europa, en vooral in Engeland en Duitschland, geen eenigszins beteekenende „scheuren” tusschen deze klassen.

Hier moet ik wederom iets persoonlijks toevoegen. Op blz. 40 en 41 kritiseert gij het Amsterdamsch Bureau, elders beschimpt gij het. Het schimpen laat ik terzijde. Maar op blz. 40 citeert gij een stelling van het bureau. (Terloops: Wat gij daarover zegt is alles onjuist). Maar gij zegt ook, dat op het Amsterdamsche Comité de plicht rustte, om alvorens tot een veroordeeling van het parlementarisme over te gaan, een analyse te geven van de klasseverhoudingen en de politieke partijen, die deze veroordeeling rechtvaardigen. Vergeef mij, partijgenoot, dit was niet de plicht van het comité. Want datgene, waarop hun stelling gebaseerd is, namelijk dat alle burgerlijke partijen in het parlement en er buiten, reeds lang tegenstanders der arbeiders waren, en nog zijn, en dat zij geen „scheuren” vertoonen, dat was een reeds lang bewezen en door de marxisten algemeen aangenomen zaak. In West-Europa ten minste. Dat behoefden wij dus niet te analyseeren.

Omgekeerd: Op u rustte de plicht, daar gij compromissen en verbonden wilt in het parlement, met politieke partijen, en daar gij ons

1) Wij, Hollanders, weten dat precies. Voor onze oogen hebben wij in ons kleine maar zeer imperialistische land de „scheuren” zien verdwijnen. Democratische, christelijke of andere partijen bestaan niet meer bij ons. Zelfs een Hollander kan dus hierover beter oordeelen dan een Rus, die, helaas, West-Europa te beoordeelen schijnt naar Rusland.

zodoende tot het opportunisme wilt voeren, op u rustte de plicht aan te toonen, dat er „scheuren” van beteekenis tusschen de burgerlijke partijen bestaan.

Gij wilt ons in West-Europa tot compromissen brengen. Wat Troelstra, Henderson, Scheidemann, Turati enz. in den tijd der evolutie niet hebben gekund, dat wilt gij doen in de revolutie. Gij hebt dus te bewijzen, dat dit mogelijk is.

En niet met Russische voorbeelden, dat is waarachtig gemakkelijk genoeg, maar met West-Europeesche. Van deze plicht hebt gij u op de jammerlijkste wijze gekweten. Geen wonder, daar gij zoo goed als alleen uwe Russische ervaring genomen hebt, de ervaring van een achterlijk land, inplaats van de moderne West-Europeesche.

In uw geheele boek, dat juist deze tactische kwesties tot inhoud heeft, vind ik — met uitzondering van de Russische voorbeelden, waarop ik weldra terug kom — slechts twee voorbeelden uit West-Europa: de Kapp-putsch in Duitschland en de regeering van Lloyd George-Churchill met de oppositie van Asquith in Engeland.

Inderdaad weinige en slechts allerjammerlijkste voorbeelden om aan te toonen, dat er werkelijk „scheuren” bestaan tusschen de burgerlijke en in dit geval ook sociaal-democratische partijen.

Zoo er een bewijs noodig was om aan te toonen, dat er tusschen de burgerlijke (en in dit geval ook sociaal-democratische) partijen, tegenover de arbeiders, in de revolutie, in West-Europa, geen „scheuren” van beteekenis bestaan, dan is de Kapp-putsch dat bewijs. De Kappianen straffen niet, doodden niet en namen niet gevangen de democraten, de centrumschen en de sociaaldemocraten! En toen deze weer aan de macht kwamen, straffen zij niet, doodden zij niet en namen niet gevangen de Kappianen. Maar beide partijen doodden de communisten!

Het communisme was nog te zwak. Daarom maakten zij te zamen nog geen dictatuur. Een volgende keer, als het communisme sterker is, maken zij te zamen een dictatuur.

Het was en is uw plicht, partijgenoot, aan te toonen, hoe in die dagen de communisten de „scheur” (!) hadden kunnen benutten in het parlement. Natuurlijk zoo, dat de arbeiders er voordeel bij gehad zouden hebben. Het was en is uw plicht aan te toonen, wat de communistische afgevaardigden hadden moeten zeggen, om deze „scheur” aan de arbeiders te toonen, en ze te benutten. Natuurlijk zóó, dat de burgerlijke partijen er niet door versterkt waren. Dat kunt gij niet, omdat er tusschen deze partijen geen scheur van beteekenis bestaat, gedurende de revolutie. En daarover spreken wij.

En het was en is uw plicht, partijgenoot, eer gij ons hier in West-

Europa leidt, om aan te toonen waar deze scheuren zijn, in Engeland, in Duitschland, in West-Europa.

Ook dat kunt gij niet. Gij spreekt van een scheur tusschen Churchill, Lloyd George en Asquith, welke de arbeiders gebruiken moeten. Dat is eenvoudig jammerlijk. Daarover wil ik met u niet eens spreken. Want iedereen weet, dat sedert het industriele proletariaat in Engeland eenige macht gekregen heeft, de burgerlijke partijen en leiders zelve deze scheuren kunstmatig gemaakt hebben, en maken, om de arbeiders te misleiden, om hen van den eenen kant naar den anderen te lokken, ad infinitum, en hen zoo voor eeuwig zwak en onzelfstandig te houden. Daartoe nemen zij zelfs vaak in een regeering twee tegenstanders (!) op: Lloyd George en Churchill. En partijgenoot Lenin loopt in deze bijna een eeuw oude val! Hij wil de Engelsche arbeiders overreden hun politiek te steunen op dit bedrog! In den tijd der revolutie! De Churchills, Asquiths en Lloyd Georges zullen zich in de revolutie vereenigen, en dan zult gij, partijgenoot, het Engelsche proletariaat met een waan bedrogen en verzwakt hebben. Op u rustte de verplichting om te bewijzen, niet met algemeene, fraaie en schitterende tirades gelijk gij dat in uw geheele laatste hoofdstuk doet, (blz. 72 bijv.) maar precies, concreet, met nauwkeurige en duidelijke voorbeelden en feiten, welke dan die conflicten en verschillen zijn, niet de Russische en ook niet de onbeduidende of kunstmatig gemaakte, maar de werkelijke, West-Europeesche, en beduidende. Dat doet gij nergens in uw brochure. Zoolang gij dat niet doet, gelooven wij u niet. Wanneer gij ze geeft, zullen wij u antwoorden. Tot zoolang zeggen wij: het zijn waandenkbeelden, die de arbeiders alleen maar bedriegen en hen tot een verkeerde taktiek brengen. — De waarheid is, partijgenoot, dat gij, valschelijk, de West-Europeesche revolutie met de Russische gelijk stelt. Daardoor, dat gij vergeet, dat er in de moderne, d.i. West-Europeesche (en Noord-Amerikaansche) staten een macht bestaat, die boven de verschillende soorten van kapitalisten — grondbezitters, fabrikanten en kooplieden — staat: het bankkapitaal. Deze macht, die identiek is met het imperialisme, vereenigt alle kapitalisten en met hen ook de kleine burgers en de boeren.

Er blijft u echter nog één ding over. Gij zegt: Er bestaan „scheuren” tusschen arbeiderspartijen en burgerlijke partijen. En die kunnen wij benutten. Dat is juist.

Wel moet men zeggen, dat dit onderscheid tusschen sociaal-democraten en burgerlijken in den oorlog en in de revolutie zeer gering geweest en gewoonlijk geheel verdwenen is! Maar het kan, en kon toch bestaan. En het kan nog komen misschien. Daarover moeten wij dus spreken. Vooral daar gij de engelsche „zuivere” arbeidersregeering,

Thomas, Henderson, Clynes etc. aanvoert tegen Sylvia Pankhurst, en de mogelijk „zuivere” socialistische regeering van Ebert, Scheidemann, Noske, Hilferding, Crispien, Cohn, tegen de K.A.P.D. 1)

Gij zegt dat uwe taktiek, die de arbeiders wijst op deze arbeidersregeeringen, en hen aanspoort ze te helpen vormen, de heldere, de voordeelige taktiek is, terwijl de onze, die daartegen is, schadelijk zou zijn.

Neen, partijgenoot, ons standpunt tegenover deze gevallen van een „zuivere” arbeidersregeering, waar de scheur tusschen deze arbeiderspartijen en de burgerlijken tot een kloof wordt, is wederom geheel helder en bevordert de revolutie.

De mogelijkheid bestaat dat wij een zoodanige regeering laten bestaan. Zij kan een noodzakelijkheid, een vooruitgang der beweging zijn. Wanneer dit zoo is, wanneer wij verder nog niet gaan kunnen, zullen wij haar laten bestaan, haar zoo scherp mogelijk critiseeren, en haar zoo gauw wij kunnen vervangen door een communistische. Maar medewerken in het parlement en door verkiezingen, om haar te brengen, dat zullen wij in de revolutie, in West-Europa niet.

En wel daarom niet, omdat in West-Europa en in de revolutie de arbeiders geheel alleen staan. Daarom hangt hier *alles*, begrijpt gij, *alles*, van *hun* wil tot de daad, van hun helderheid van hoofd af. En omdat uw taktiek — het compromissen sluiten met de Scheidemanns en Hendersons, met de Crispiens en eenige van uw eigen aanhangers, noem maar een van de Engelsche independenten of opportunistische communisten — omdat deze uwe taktiek in en buiten het parlement de hoofden vertroebelt, — hier in West-Europa en in de revolutie, — omdat zij de arbeiders er toe brengt iemand te kiezen, van wien zij vooruit weten dat hij een bedrieger is, terwijl onze taktiek hen helderziende maakt, door hen den vijand te laten zien als vijand, daarom, zelfs al moeten wij zodoende in illegale tijden de vertegenwoordiging in het parlement missen, en zouden wij een „scheur” (in het parlement) niet kunnen benutten — kiezen wij hier, in West-Europa, in onze omstandigheden, onze taktiek en verwerpen de uwe.

Ook hier weer is uw raad een onklare, en die illusies wekt.

Maar de leden van de sociaal-democratische partijen dan, van de Onafhankelijken, van de Labour Party, de Independent Party? Die moeten toch gewonnen worden? !!

1) Het is niet zeer waarschijnlijk dat deze „zuivere” arbeidersregeeringen hier zullen komen. Ook hier weer laat gij u misleiden door het Russische voorbeeld (Kerenski). In de volgende bladzijden zal ik aantoonen waarom in dit geval in de Maartdagen in Duitschland deze „zuivere” socialistische regeering toch niet moest gesteund worden.